

GUIA DOCENT DE L'ASSIGNATURA BIOGEOGRAFIA

Nom de l'assignatura	BIOGEOGRAFIA; 28169
Curs i període en el que s'imparteix	2n curs, 2n semestre
Horari de docència	Dt i dj, 8:30-10h.
Crèdits i Crèdits ECTS	Crèdits BOE: 6; Crèdits ECTS: 5
Tipus d'assignatura	Obligatòria
Professorat de l'assignatura	Nom del professor: Albert Pèlachs i Jordi Cristóbal
	Despatx: B9-052 i B9-060
	Correu electrònic: albert.pelachs@uab.es ; j.cristobal@creaf.uab.es
	Horari tutories: dimarts 10'0-11'30 h; dijous 15'0-16'30 h. I amb cita prèvia dimarts de 15'0 a 16'30 h.

Objectius
Els estudiants, mitjançant l'estudi de l'assignatura, han de ser capaços d'identificar, descriure, explicar, classificar i determinar les principals espècies vegetals de Catalunya i els paisatges que configuren
Continguts
<p>Bloc 1.- Què és la biogeografia i conceptes bàsics</p> <p>a) Explicar breument en què es basa l'estudi de la biogeografia i l'aportació dels geògrafs/es en aquest camp. b) Enumerar i explicar breument diferents conceptes propis de la biogeografia.</p> <p>Bloc 2.- La classificació dels éssers vius</p> <p>a) Enumerar i explicar la classificació dels éssers vius descrivint quines són les seves principals característiques i regnes b) Identificar i classificar les parts principals dels espermatòfits</p> <p>Bloc 3.- La Corologia</p> <p>a) Explicar i interpretar les causes de la distribució actual dels éssers vius b) Identificar i explicar els principals mètodes d'estudi paleobiogeogràfics per a l'estudi de la distribució geogràfica passada dels éssers vius c) Enumerar i explicar les característiques dels principals biomes mundials d) Explicar la distribució dels estats de vegetació en clima mediterrani i atlàntic a la Península Ibèrica</p> <p>Bloc 4.- Fitogeografia</p> <p>a) Enumerar i explicar els principals criteris fisiognòmics per a la descripció de la vegetació i la definició dels diferents tipus de formació vegetal b) Explicar el paisatge en base als diferents tipus de formacions vegetals i a l'empremta de l'activitat humana c) Aplicar criteris taxonòmics per a la identificació d'espècies vegetals d) Enumerar els conceptes propis de l'evolució dinàmica del sistema natural i explicar la dinàmica de la vegetació en base a la influència dels factors ecològics e) Enumerar i identificar els principals tipus de vegetació de Catalunya, a la vegada que interpretar i explicar quines són les espècies vegetals més característiques de cadascuna d'elles</p> <p>Bloc 5.- Introducció a la zoogeografia</p> <p>a) Enumerar i explicar breument diferents conceptes propis de la zoogeografia. b) Dissenyar una proposta d'actuació de conservació d'un vertebrat a partir de l'elecció d'una espècie amenaçada</p> <p>Bloc 6.- Introducció a l'edafogeografia</p> <p>a) Elements bàsics per a l'estudi del sòl b) Descriure un perfil edàfic</p> <p>Bloc 7.- Eines biogeogràfiques</p> <p>a) Interpretar un mapa de vegetació i aplicar la seva informació en l'elaboració d'un perfil de vegetació b) Interpretar informació digital territorial i aplicar la seva informació en l'elaboració d'un mapa de cobertes vegetal</p> <p>Bloc 8.- Sortides de camp</p> <p>a) Crear un herbari a partir del coneixement de les espècies identificades en les sortides de camp b) Visitar les principals formacions vegetals de Catalunya i determinar les principals causes de pertorbació antròpica que han experimentat</p>

Metodologia

Els continguts de l'assignatura es desenvoluparan mitjançant les següents activitats:

- Exposicions orals del professor.
- Lectura de llibres i articles (activitat individual dels estudiants complementària al treball d'aula i que en algunes ocasions es pot fer en grup).
- Redacció de paraules clau de les lectures realitzades.
- Treballs de classe individuals, en petit grup i en gran grup, relacionats amb les lectures, les exposicions del professor i la projecció d'imatges.
- Debat, discussió i anàlisi crítica de les lectures i treballs realitzats

Pràctiques

Les pràctiques de l'assignatura es desenvoluparan mitjançant les següents activitats:

- **Tres sortides de treball de camp en divendres i en una franja horària que oscil·larà entre les 8 i les 19'0 h. Les sortides es faran a:**
 - a) Massís del Garraf (5-5-2006)
 - b) Montseny (12-5-2006)
 - c) Ports de Tortosa (19-5-2006)
- A realitzar en grups de tres persones i a cadascuna de les quals almenys hi ha d'anar un membre del grup. La seva finalitat és l'elaboració d'un herbari.
- **Tres sortides de treball de camp en horari de classe al Campus de la UAB:**
 - a) Una per identificar espècies vegetals amb l'ús d'una guia de vegetació
 - b) Una per descriure un perfil edàfic
 - c) Una per fer un inventari forestal
- **Pràctiques de laboratori i gabinet per completar les diferents unitats i temari de l'assignatura basades en:**
 - a) Comprensió de conceptes clau
 - b) Resolució de problemes
 - c) Recerca d'informació a internet (bases sobre biodiversitat, distribució corològica d'espècies, etc).
 - d) Treball d'identificació d'espècies vegetals als herbaris del laboratori
 - e) Ús i maneig d'Atles de distribució d'espècies

Avaluació

L'avaluació dels continguts es durà a terme a través d'un examen que constarà de 30 preguntes curtes referides a continguts concrets dels diferents temes del programa.

En les preguntes curtes es valorarà la capacitat de síntesi, rellevància de les respostes i capacitat de relació amb les diferents sortides de camp.

L'avaluació de les pràctiques es realitzarà a partir de:

- La participació en l'anàlisi i discussió que es generi en les sortides de camp.
- El nivell d'elaboració d'una síntesi de pràctiques.
- El nivell d'elaboració d'un herbari d'espècies vegetals realitzat a partir de les sortides de camp

Qualificació: La qualificació de l'examen de continguts representa el 50% del valor total i l'avaluació de les pràctiques de reconeixement de formacions i espècies vegetals sobre el terreny (herbari) representa el 40% restant. Els exercicis fets a classe al final de cada sessió (10%).

A l'examen, l'estudiant haurà de contestar correctament, com a mínim, 15 de les 30 preguntes curtes. La qualificació màxima d'aquesta part de l'examen serà de 5.

La nota final es farà amb la mitjana ponderada de cada part sempre que se superi la nota de tall que és de 5,0. En cas que no s'arribi a aquesta qualificació en alguna de les parts no es farà mitjana i per tant, l'assignatura estarà suspesa.

Per aprovar l'assignatura és imprescindible l'assistència a les SORTIDES DE CAMP que són OBLIGATÒRIES i serveixen per a l'elaboració de l'herbari.

Tant l'herbari com les pràctiques fetes a classe s'han d'haver entregat abans de fer l'examen de continguts. Per tant, la data límit d'entrega de la part pràctica es correspondrà amb la data de l'examen de continguts.

Bibliografia

Bloc 1

Bibliografia

- DA LAGE, A. i MÉTAILLÉ, G. (2000). *Dictionnaire de Biogéographie végétale*, París, CNRS Editions.

- LACOSTE, A. i SALANON, R. (1978). *Biogeografia*. Barcelona, Oikos-tau. 1a edició 1973.
- MEAZA, G. (2001). "Funciones del medio físico en la dinámica territorial". A: RODRÍGUEZ, F. (coordinador). *Actas del XVII Congreso de Geógrafos Españoles*. Oviedo, Departamento Geografía de la Universidad de Oviedo, CeCodet, AGE y GEA: 119-129.
- RUBIO RECIO, J. M.I (2002). "Una mirada a la biogeografía". A: PANAREDA, J. M. i PINTÓ, J. (editors). *Temas en Biogeografía*, Terrassa, Aster: 9-24

Recursos

- <http://einstein.uab.es/jmroure/> (14-10-2004)
- <http://www.xtec.es/~ajimeno/cn1eso/naturals.htm> (19-10-2004)
- <http://www.biologia.edu.ar/biodiversidad/biodiversidad.htm#GLOSARIO> (15-10-2004)
- <http://www.grec.net/home/cel/dicc.htm> (18-10-2004)
- <http://www.consumer.es/web/es/bricolaje/jardin/2004/02/09/95383.php> (26-10-2004)
- <http://iris.cnice.mecd.es/biosfera/alumno/4ESO/genetica1/contenidos7.htm> (26-10-2004)

Bloc 2

Recursos

- <http://iris.cnice.mecd.es/biosfera/alumno/1bachillerato/organismos/contenidos.htm> (8-11-2004)
- <http://iris.cnice.mecd.es/biosfera/alumno/1ESO/clasica/contenidos.htm> (5-11-2004)
- <http://iris.cnice.mecd.es/biosfera/alumno/4ESO/evolucion/contenidos.htm> (15-11-2004)
- <http://www.biologia.edu.ar/biodiversidad/biodiversidad.htm> (15-11-2004)
- <http://www.canal-h.net/webs/sgonzalez002/Biologia/CLASSORG.htm> (18-10-2004)
- <http://www.monografias.com/trabajos5/hiscla/hiscla.shtml#porque> (8-11-2004)
- <http://www.uniovi.es/bos/Asignaturas/Zoologia/> (8-11-2004)
- <http://www.xtec.es/~jslerla/projecte/falgueres.htm> (29-12-2004)
- <http://www.xtec.es/~jslerla/projecte/fongs.htm> (29-12-2004)

Bloc 3

Bibliografia

- BOLÓS, O. de (2001). *Vegetació dels Països Catalans*. Terrassa, editorial Aster.
- BUXÓ, R. (1997). *Arqueologia de las plantas*. Barcelona, Crítica.
- CREUS, J. (2000). "Dendrocronología y dendroclimatología o cómo los árboles nos cuentan el clima del pasado". A: GARCIA, J. C. *La reconstrucción del clima de época preinstrumental*. Santander, Universidad de Cantabria: 82-122.
- COSTA, M.; MORLA, C. i SAINZ, H. (1998). *Los Bosques Ibéricos. Una interpretación geobotánica*. Barcelona, Planeta.
- CURTIS, H. (1981). *Biología*, Barcelona, Omega.
- FERRERAS, C. i FIDALGO, C.E. (1991): *Biogeografía y Edafogeografía*. Madrid, editorial Síntesis.
- FOLCH, R. (1981). *La vegetació dels Països Catalans*. Barcelona, Ketres.
- FOLCH, R.; FRANQUESA, T. i CAMARASA, J.Ma. (1984). *Història Natural dels Països Catalans. Vegetació* (volum número 7), Barcelona, Enciclopedia Catalana.
- FOLCH, R. (dir.) (1993). *Biosfera*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana
- LACOSTE, A. I SALANON, R. (1977). *Biogeografia*. Vilassar de Mar, Oikos-tau
- MARGALEF, R. (1991). *Teoría de los sistemas ecológicos*. Barcelona, Universitat de Barcelona.
- NUET, J.; PANAREDA, J.M. i ROMO, À. M. (1991). *Vegetació de Catalunya*. Capellades, Eumo.
- PASCUAL, R. (1999). *Guia dels arbres dels Països Catalans*, Sabadell, Pòrtic.
- PÈLACHS, A. (2004). *Deu mil anys de geohistòria ambiental al pirineu central català. Aplicació de tècniques paleogeogràfiques per a l'estudi del territori i el paisatge a la Coma de Burg i a la Vallferrera*. Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- SIMMON, I.G. (1982). *Biogeografía Natural y Cultural*. Barcelona. Omega
- VERNET, J.L. (1997). *L'homme et la forêt méditerranéenne: de la Préhistoire à nos jours*. París, Edicions Errance.
- VIGO, J. (1976). *L'alta muntanya catalana flora i vegetació*. Barcelona, editorial Montblanc-Martin.

Recursos

- <http://www.xtec.es/~ajimeno/cn1eso/naturals.htm> (19-10-2004) [Text de ©Antonio Jimeno]
- <http://www.grec.net/home/cel/dicc.htm> (14-10-2004)
- <http://biodiver.bio.ub.es/orca/> (14-10-2004)

- <http://biodiver.bio.ub.es/> (14-10-2004)
- <http://www1.ceit.es/Asignaturas/Ecologia/Hipertexto/04Ecosis/160DispEsp.htm> (14-10-2004)
- <http://einstein.uab.es/jmroure/cg-08cv.htm> (23-3-05) (© Joan Maria Roure)
- <http://www.creaf.uab.es/iefc/Introduccio/Inici.htm> (23-3-05),
- <http://www.creaf.uab.es/iefc/Regions/Especies/PiNegre/IndicadorsRF1.htm> (23-3-2005).
- <http://einstein.uab.es/jmroure/cg-25cat.htm> (23-3-05) (© Joan Maria Roure)

Bloc 4

Bibliografia

- BOLOS, O. de (2001). *Vegetació dels Països Catalans*, Terrassa, Aster.
- FERRERAS, C.; FIDALGO, C.E. (1991). *Biogeografia i Edafogeografia*, Madrid, Síntesis.
- FOLCH, R. (1981). *La vegetació dels Països Catalans*. Barcelona, Ketres.
- FOLCH, R. (1988). *Història Natural dels Països Catalans: plantes superiors* (volum 6), Barcelona, Enciclopèdia Catalana.
- FOLCH, R. (1989). *Història Natural dels Països Catalans: vegetació* (volum 7), Barcelona, Enciclopèdia Catalana
- LACOSTE, A.; SALANON, R. (1978). *Biogeografia*. Barcelona, Oikos-tau. 1a edició 1973.
- MARGALEF, R. (1991). *Teoria de los sistemas ecológicos*. Barcelona, Universitat de Barcelona.
- MASCLANS, F. (1999). *Guia per a conèixer els arbres*. Barcelona. Montblanc-Martin i Centre Excursionista de Catalunya. [1a. edició 1958]
- MASCLANS, F. (1989). *Guia per a conèixer els arbusts i les lianes*. Barcelona, Montblanc-Martin i Centre Excursionista de Catalunya. [1a. edició 1963]
- NUET, J.; PANAREDA, J.M. i ROMO, À. M. (1991). *Vegetació de Catalunya*. Capellades, Eumo.
- RIERA, S. (1994). *Evolució del paisatge vegetal holocè al pla de Barcelona, a partir de les dades pol·líniques*. Barcelona, Departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia, Universitat de Barcelona. Tesi doctoral inèdita.
- TERRADES, J. i RODÀ, F. (2004). "Els boscos de Catalunya. Estructura, dinàmica i funcionament". *Documents dels Quaderns de medi ambient* 11. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Medi Ambient.

Recursos

- <http://einstein.uab.es/jmroure/pstge-05.htm> (15-01-05)
- <http://www.creaf.uab.es/iefc/> (10-02-05)
- <http://www.creaf.uab.es/sibosc/> (10-02-05)
- <http://www.grec.net/home/cel/dicc.htm> (14-2-05)
- <http://www.xtec.es/recursos/ciencies/arbres/> (10-02-2005)

Bloc 5

Bibliografia

- LACOSTE, A.; SALANON, R. (1978). *Biogeografia*. Barcelona, Oikos-tau. 1a edició 1973.
- ESTRADA, J.; PEDROCCHI, V.; BROTONS, Ll.; HERRANDO, S. (editors) *Atlas dels Ocells Nidificants de Catalunya 1999-2002*, Barcelona, Institut Català d'Ornitologia i editorial Lynx.

Recursos

- <http://www.ornitologia.org/quisom/index.htm> (21-2-05)
- http://mediambient.gencat.net/cat/el_medi/fauna/inici.jsp?ComponentID=6458&SourcePageID=5370#1 (21-2-05)

Bloc 6

Bibliografia

- COBERTERA, E. (1993). *Edafologia aplicada*. Madrid, Càtedra
- FERRERAS, C.; FIDALGO, C.E. (1991). *Biogeografia i Edafogeografia*, Madrid, Síntesis.
- LACOSTE, A.; SALANON, R. (1978). *Biogeografia*. Barcelona, Oikos-tau. 1a edició 1973.

Bloc 7*Bibliografia*

- CARRERAS, J.; CARRILLO, E.; FONT, X et alii. (1997). *Mapa de vegetació de Catalunya. 1:50.000 La Seu d'Urgell 215 (34-10)*, Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya i Direcció General del Medi Natural
- CARRILLO, E. i NINOT, J.M. (1997). *Mapa de vegetació de les valls d'Espot i de Boi. 1:50.000*, Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya
- CARRERAS, J.; CARRILLO, E. i FARRÉ, A. (1999). *Mapa de vegetació de Catalunya. 1:50.000 Noarre 150 (34-8) i Tirvia 182 (34-9)*, Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya i Direcció General del Medi Natural
- CARRERAS, J.; CARRILLO, E. et alii. (2003). *Mapa de vegetació de Catalunya. 1:50.000 Figueres 258 (39-11) i Roses 259 (40-11)*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, Direcció General de Boscos i Biodiversitat i Universitat de Barcelona
- BOLÒS, O; VIGO, J. i CARRERAS, J. (2004). *Mapa de vegetació potencial de Catalunya. 1:250.000*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, Grup de Geobotànica i Cartografia de la Vegetació de la Universitat de Barcelona